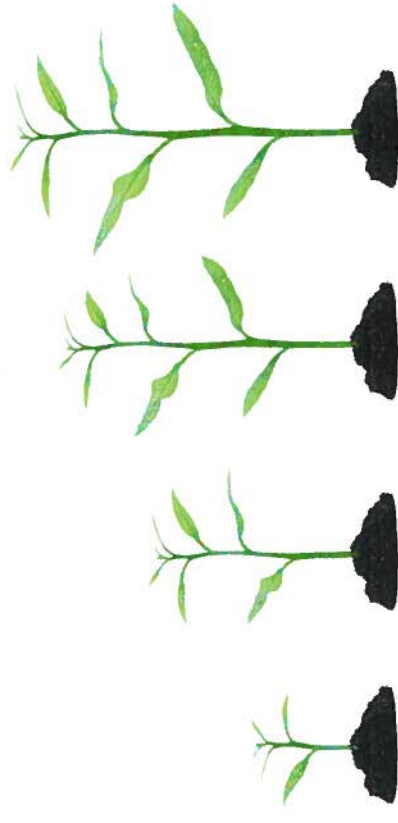

Accountantsverslag 2013

Wetterskip Fryslân

25 april 2014

VERTROUWELIJK

Het Algemeen Bestuur van
Wetterskip Fryslân
Postbus 36
8900 AA LEEUWARDEN

Onderwerp

Accountantsverslag 2013 Wetterskip Fryslân

Geachte leden van het Algemeen Bestuur,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2013. Hierin zijn onze belangrijkste controlebevindingen samengevat, voor zover die relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2013 en voor het beoordelen van de financiële uitkomsten over 2013 en de financiële positie van uw waterschap.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur Wetterskip Fryslân. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij hebben de jaarrekening 2013 gecontroleerd. Bij deze jaarrekening hebben wij op 25 april 2014 een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Deloitte Accountants B.V.
Sophialaan 30
8911 AE Leeuwarden
Postbus 826
8901 BP Leeuwarden
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9877
www.deloitte.nl

Datum

25 april 2014

Dit accountantsverslag bespreken wij op 6 mei 2014 met de auditcommissie. Bij die gelegenheid beantwoorden wij ook graag uw eventuele vragen.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

J.S. Huizinga RA

c.c.: Dagelijks Bestuur

Op alle opdrachten vericht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2014' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.

Member of
Deloitte Touche Tohmatsu Limited

3113660900-15441-EJJ/ma

Inhoudsopgave

Accountantsverslag 2013
Wetterskip Fryslân

Managementsamenvatting	5
Significante risico's	9
Overige significante zaken	11
Analyse vermogen en resultaat en belangrijkste kengetallen	17
Overige onderwerpen	21
Bijlagen	26
Bijlage A1: Niet-gecorrigeerde fouten	27
Bijlage B: Onafhankelijkheid	29
Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2013	30
Bijlage D: Disclaimer en beperking in gebruik	31

Managementsamenvatting

Accountantsverslag 2013
Wetterskip Fryslân

Managementsamenvatting

Status van de controle	Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met de vooraf afgesproken planning, zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging van 4 oktober 2013 en het auditplan van 23 september 2013. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring, ten aanzien van zowel het aspect getrouwheid als het aspect rechtmatigheid. De controleverklaring bij de jaarrekening 2013 hebben wij u op 25 april 2014 separaat toegezonden.	
Belangrijke bevindingen ten aanzien van significante risico's	De volgende risico's in de jaarrekening zijn door ons naar hun aard en omvang aangemerkt als significant: • Volledigheid belastingopbrengsten. Verderop in dit verslag gaan wij in op de belangrijkste bevindingen.	
Belangrijke bevindingen ten aanzien van overige significante zaken	Significante zaken die wij onder uw aandacht willen brengen, hebben betrekking op: • Verbonden partijen; • Toereikendheid voorzieningen, vanwege de schattingen die hierbij gehanteerd worden; • Investerings Hoogwaterbeschermingsprogramma; • Rechtmatigheid; • Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).	
Significante verslaggevingsgrondslagen	De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van Wetterskip Fryslân zijn uiteengezet in paragraaf 4.5: de toelichting op de balans bij de jaarrekening 2013. In de jaarrekening 2013 hebben zich ten opzichte van 2012 geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in de toegepaste verslaggevingsgrondslagen. Een wijziging ten opzichte van vorig jaar is dat voor Aquario de waardering is aangepast naar de nominale waarde. Dit was vorig jaar reeds geconstateerd; in 2013 heeft dit geleid tot een aanpassing van de jaarrekening. In dit verslag wordt hier nader op ingegaan in het hoofdstuk 'overige significante zaken'. Verder hebben nadere inzichten er toe geleid dat de voorziening voor verkiezingen is gewijzigd in een bestemmingsreserve verkiezingen. In de jaarrekening is dit toegelicht. Wij hebben het door het dagelijks bestuur toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen in overeenstemming zijn met de verslaggevingsvoorschriften en consistent zijn gebruikt.	

Managementsamenvatting

Analyse vermogen en resultaat

Het saldo van baten en lasten over 2013 bedraagt € 0,1 miljoen, tegenover een begroot saldo van € - 5,9 miljoen. De afwijking ten opzichte van de begroting ontstaat vooral bij het programma 'Schoon water' (€ 2 miljoen), vanwege een voordeel bij de producten waterketen, onderhoud transportstelsel, saneren waterbodems en slibverwerking. In de paragrafen 2.1.3, 2.2.3, 2.3.3 en 2.4.5. van de jaarrekening zijn de belangrijkste afwijkingen tussen begroting en realisatie per programma toegelicht. Een analyse van het aanwezige vermogen en de risico's is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. Per eind 2013 is sprake van een algemene reserve van € 9,9 miljoen. Dit is hoger dan de door het Algemeen Bestuur minimaal aan te houden reserve van € 5 miljoen.	
--	--

Interne beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in oktober 2013 een interim-controle uitgevoerd. Een interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle van de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. De bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, zijn vastgelegd in onze managementletter d.d. 12 november 2013. Er is gerapporteerd over de volgende zaken: • Ontwikkelingen en meerjarenperspectief Wetterskip Fryslân. • Risicoprofiel Wetterskip Fryslân. • Bevindingen procesbeheersing. • Compliance en wet- en regelgeving: wet houdbare overheidsfinanciën (HOF) en wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). • Aandacht voor fraudepreventie en frauderisicoanalyse. Voor onze specifieke bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij u naar deze managementletter.	
--	--

Geïdentificeerde fouten en tekortkomingen in de toelichtingen

De jaarrekening is gecontroleerd met inachtneming van de volgende toleranties:		
Goedkeuringstoleranties		
Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 1.340.000
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 4.020.000

Managementsamenvatting

	Rapporteringstoleranties (5% van de goedkeuringstoleranties) Fouten € 67.000 Onzekerheden € 201.000 De rapporteringstoleranties zijn door het Algemeen Bestuur gelijkgesteld aan de goedkeuringstoleranties, met als bovengrens 1% voor fouten in de jaarrekening en 3% voor onzekerheden in de controle. Wij hebben er in dit verslag voor gekozen om een lagere rapporteringstolerantie te hanteren, om het Algemeen Bestuur te informeren over eventuele geconstateerde afwijkingen en hoe daar mee om is gegaan. Vanuit onze controlerichtlijnen is het verplicht om eventuele niet gecorrigeerde fouten en eventuele onzekerheden te communiceren. Voor een nadere uiteenzetting van de niet-gecorrigeerde fouten verwijzen wij naar bijlage A1. Nadere informatie ten aanzien van de verwerkte controleaanpassingen is uiteengezet in bijlage A2. De waarborgen die Wetterskip Fryslân heeft getroffen, zijn voldoende om een oordeel te geven over de financiële rechtmatigheid. Wij hebben geen rechtmatigheidsfouten en/of -onzekerheden geconstateerd.
Onafhankelijkheid	Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van het waterschap en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve zuster- en/of dochterondernemingen en het waterschap, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

Significante risico's

Accountantsverslag 2013
Wetterskip Fryslân

Significante risico's

Belastingopbrengsten

Bevindingen

De belastingopbrengsten van uw waterschap bestaan uit de volgende netto belastingopbrengsten naar taak:
(bedragen x € 1 miljoen)

Taak	Primaire begroting 2013	Gewijzigde begroting 2013	Jaarrekening 2013	Verschil
	A	B	C	C - B
Watersysteembeheer	73,7	73,7	74,2	0,5
Zuiveringsbeheer	45,5	45,5	45,4	0,0
Totaal	119,1	119,1	119,6	0,5

De afwijkingen tussen primaire begroting, gewijzigde begroting en jaarrekening zijn zeer beperkt. Achteraf of tussentijds is geen sprake geweest van grote afwijkingen. De hierboven opgenomen belastingopbrengsten zijn gecorrigeerd voor de volgende verleende kwijtscheldingen en afboekingen:

Taak	Begroting 2013	Jaarrekening 2013	Verschil
Watersysteembeheer	0,8	0,8	0,0
Zuiveringsbeheer	2,2	2,3	0,1
Totaal	3,0	3,1	0,1

De verantwoorde belastingopbrengsten zijn gebaseerd op de jaarlijkse verantwoording van Hefpunt ten behoeve van Wetterskip Fryslân. We hebben de werkzaamheden die de accountant van Hefpunt heeft uitgevoerd om de volledigheid en rechtmatigheid van de belastingopbrengsten vast te stellen beoordeeld. Hieruit komen geen bijzonderheden naar voren.

Overige significante zaken

Accountantsverslag 2013
Wetterskip Fryslân

Verbonden partijen

Bevindingen

Wetterskip Fryslân heeft een aantal verbonden partijen. Hieronder zijn de belangrijkste verbonden partijen benoemd, waarbij tevens de relevante controlebevindingen zijn opgenomen.

Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV c.a.

Deze vennootschap fungeert uitsluitend als houdstermaatschappij voor het belang in Aquario Watermanagement B.V. (voor 50%) en de participatie in de Voorzuivering Zuivelafvalwater Workum V.O.F. (voor 50%). De jaarrekening van Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. wordt door ons gecontroleerd; wij zijn voornemens om bij de jaarrekening 2013 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken.

In Aquario Watermanagement B.V. neemt Wetterskip Fryslân voor 50% deel, de andere 50% is in handen van Vitens N.V. Vorig jaar is onderzocht of het mogelijk was om de activiteiten van Aquario Watermanagement B.V. onder te brengen in een samenwerkingsverband met de gemeente Súdwest-Fryslân. Deze activiteiten zijn niet van de grond gekomen en op dit moment wordt bekeken of een deel van de activiteiten al dan niet gecontinueerd kan worden. Nadere besluitvorming hierover dient nog plaats te vinden in 2014. Niet ondenkbaar is dat een belangrijk deel van de door Aquario opgebouwde reserves moet worden aangewend voor de dekking van frictiekosten.

Daarnaast is bij de afwikkeling van de jaarrekening 2012 geconstateerd dat de deelneming in Wetterskip Fryslân Deelnemingen B.V. de facto is gewaardeerd tegen de netto vermogenswaarde. Hoewel dat bedrijfseconomisch gezien een correcte wijze van waarderen is, is dit op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Waterschappen (BBVW) niet toegestaan. Het BBVW schrijft voor dat er tegen historische kosten moet worden gewaardeerd. Het dagelijks bestuur heeft (mede gezien de verwachte toekomstige ontwikkelingen) besloten om dit recht te zetten in de jaarrekening 2013. Het belang in Aquario is hierdoor met een bedrag van € 676.400 afgewaardeerd, zijnde de cumulatief opgebouwde winsten van de afgelopen jaren. Wij kunnen met deze correctie instemmen.

GR Hefpunt

Hefpunt is het samenwerkingsverband, in de vorm van een gemeenschappelijke regeling, op belastinggebied tussen Wetterskip Fryslân, Noorderzijlvest en Hunze en Aa's. De kosten van de gezamenlijke heffing en inning worden op basis van verdeelsleutels verdeeld tussen de deelnemende waterschappen. Hefpunt bouwt geen vermogen op. De jaarlijkse verantwoording van de belastingopbrengsten die Hefpunt namens Wetterskip Fryslân oplegt en incasseert, wordt jaarlijks door een accountant gecontroleerd.

Voorzieningen

Bevindingen

De post voorzieningen in de balans is een post waarbij door het management schattingen worden gemaakt. Deze schattingen zijn door ons specifiek beoordeeld.

Pensioenvoorziening voormalig bestuur

De pensioenen van (oud-)bestuursleden zijn in eigen beheer bij Wetterskip Fryslân, dus de kosten van deze pensioenen komen ten laste van Wetterskip Fryslân. Voor deze toekomstige, contant gemaakte, verplichtingen is een voorziening gevormd. Voor de uitgangspunten van deze voorziening sluit Wetterskip Fryslân aan bij de uitgangspunten die het ABP hanteert voor de berekening van pensioenen.

Deze voorziening is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- rentepercentage 2,785%, gebaseerd op de wettelijk gehanteerde rekenrente;
- toepassen van actuele actuariële sterftetabellen;
- contant gemaakt naar de situatie ultimo 2013.

Uit onze controle van deze voorziening komen geen bijzonderheden naar voren.

Voorziening verkiezingen

Om de verkiezingen voor het waterschapsbestuur te kunnen bekostigen, is door Wetterskip Fryslân voorheen een voorziening gevormd. In 2015 worden er verkiezingen gehouden, waarbij wordt verwacht dat er uiteindelijk een bedrag noodzakelijk is van € 1.450.000 om dit te kunnen bekostigen.

In 2013 hebben wij onderzocht of het vormen van voorzieningen voor dergelijke verplichtingen op grond van het BBWW nog mogelijk is. In het BBWW wordt wel expliciet de mogelijkheid geboden om kosten van verkiezen te activeren en af te schrijven. De mogelijkheid om hier vooraf voor te sparen is niet expliciet benoemd. In voorgaande jaren is de door Wetterskip Fryslân sinds lange tijd gehanteerde systematiek door ons als aanvaardbaar aangemerkt; echter, nadere inzichten leiden ertoe dat het vormen van een voorziening niet langer aanvaardbaar wordt geacht. De belangrijkste reden hiervoor is dat niet op voorhand een verplichting mag worden opgenomen voor verkiezingen die naar de toekomst toe hun bestuurlijk nut hebben. Het argument dat dergelijke kosten nu eenmaal horen bij de 'bestuurlijke structuur' van een waterschap en dat hiervoor ook voorzieningen gevormd kunnen worden, wordt landelijk niet meer geaccepteerd.

Een alternatief voor het vormen van een voorziening is dat de kosten worden geactiveerd en afgeschreven. Een andere mogelijkheid om te 'sparen' voor de verkiezingen is door een bestemmingsreserve te vormen. Wetterskip Fryslân heeft gekozen voor dat laatste. Men zal de voorziening laten vrijvallen en hiervoor een bestemmingsreserve vormen. Dit kan zonder nader besluit van het Algemeen Bestuur, aangezien door het bestuur van Wetterskip Fryslân aan de in het verleden voorziene kosten reeds een bestuurlijk oormerk is gegeven.

Voor de jaarrekening 2013 betekent dit dat de in het verleden opgebouwde voorziening van € 944.000 vrijvalt ten gunste van het resultaat en dat tegelijkertijd voor hetzelfde bedrag een bestemmingsreserve is gevormd.

Begrotingsrechtmatigheid

Eén van de belangrijkste elementen van de kaderstellende taak van de Algemeen Bestuur is het budgetrecht. Het Algemeen Bestuur heeft het recht om de budgetten toe te kennen. Het Dagelijks Bestuur is vervolgens verantwoordelijk voor het opzetten van een systeem van budgetbeheer dat moet waarborgen dat de lasten binnen de begroting blijven. Omdat het Algemeen Bestuur de kaders stelt, is het overschrijden van de begroting in beginsel onrechtmatig.

Het begrotingscriterium is uitgewerkt in de landelijk geldende Kadernota 2013. Hieruit blijkt dat in de volgende gevallen de overschrijding niet meeweegt in het accountantsoordeel:

- kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten;
- kostenoverschrijdingen die passen binnen het beleid;
- kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen.

Deze uitwerking laat onverlet dat de Algemeen Bestuur nadere regels kan stellen voor de weging van dergelijke kostenoverschrijdingen en dat is bij Wetterskip Fryslân ook gedaan. Algemene voorwaarde is dat kostenoverschrijdingen en -onderschrijdingen wel goed herkenbaar in de jaarrekening moeten zijn opgenomen. Dat is in de jaarrekening 2013 het geval. De toelichting op de programmarekening geeft goed inzicht in de aard en oorzaken van de afwijkingen tussen de begroting en de realisatie. Wij verwijzen voor deze toelichting naar de toelichting op de programmarekening van de jaarrekening.

De begrotingsrechtmatigheid voor de exploitatielasten is als volgt uitgewerkt:

In de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Wetterskip Fryslân is in artikel 8, lid 2 het volgende aangegeven: "Het dagelijks bestuur is bevoegd de netto-kosten van een programma met 5% van de netto-kosten met een maximum van € 500.000 te overschrijden zonder toestemming vooraf van het algemeen bestuur indien de middeleninzet past binnen het vastgestelde beleid en indien de hiervoor benodigde financiële ruimte elders binnen de begroting kan worden gevonden. Een dergelijk feit wordt achteraf aan het algemeen bestuur gerapporteerd. Overschrijdingen kleiner dan € 100.000 behoeven niet aan het algemeen bestuur te worden gemeld."

In totaal heeft uw waterschap € 125,1 miljoen aan lasten begroot (na wijziging), tegenover € 119,6 miljoen werkelijke lasten. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moeten wij als accountant kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. Uit onderstaand overzicht van de netto lasten van de vier programma's blijkt dat er geen sprake is van overschrijdingen en dat daarmee de begrotingsrechtmatigheid niet in het geding is:

Programma (bedragen x € 1 miljoen)	Gewijzigde begroting 2013	Jaarrekening 2013	Verschil
Waterveiligheid	17,9	17,2	0,7
Voldoende water	42,5	42,1	0,4
Schoon water	44,9	42,9	2,0
Organisatie	19,8	17,4	2,4
Totaal	125,1	119,6	5,5

Investerings Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Bevindingen

Wetterskip Fryslân heeft in 2013 per saldo meer geïnvesteerd dan afgeschreven. Dit blijkt uit de netto toename van de totale vaste activa (dus na aftrek van afschrijvingen):

Vast actief	2013	2012	Toename
Immateriële vaste activa	8.514	5.775	2.739
Materiële vaste activa	386.415	376.602	8.368
Financiële vaste activa	513	1.195	- 682
Totaal	395.443	383.572	10.425

In 2013 is wederom sprake van geactiveerde bedragen voor immateriële vaste activa. Dit betreft de bijdragen aan activa in eigendom van derden inzake het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). De bijdrage van de waterschappen aan het HWBP heeft een grote invloed op het kostenvolume en dus op de belastingen en belastingtarieven. Deze invloed wordt sterk bepaald door de keuze die worden gemaakt omtrent de verantwoording van deze bijdrage. Het AB heeft bij de begroting 2011 besloten om de bijdrage van Wetterskip Fryslân te activeren als bijdrage aan activa in eigendom van derden. Besloten is voorts om deze bijdrage, naar analogie van de investeringen in de primaire keringen, in 30 jaar af te schrijven. Deze keuze is op grond van het BBWW, het verslaggevingskader voor waterschappen, toegestaan.

Binnen de Unie van Waterschappen is gediscussieerd over een uniforme wijze van verwerking van de HWBP-bijdrage. Er is namelijk geconstateerd dat waterschappen verschillend omgaan met de dekking van deze bijdrage; er zijn waterschappen die de HWBP-bijdrage in één keer via de exploitatie laten lopen en er zijn waterschappen die activeren en afschrijven over 50 jaar. Dat zijn grote verschillen. De onderlinge vergelijkbaarheid van waterschappen wordt daardoor lastig en bovendien leidt dit tot moeilijk te begrijpen verschillen in de tariefontwikkeling van de belastingen. In een notitie van de Unie van Waterschappen van 1 juni 2012 wordt de voorkeur uitgesproken om de HWBP-bijdrage af te schrijven in maximaal 5 jaar. Deze uitspraak heeft niet de status van een wet, maar komt wel uit een gewichtig gremium, namelijk het collectief van waterschappen.

Het Algemeen Bestuur heeft op 17 december 2013 besloten om de notitie waarderingsgrondslagen met ingang van 2014 aan te passen. Eén van de besluiten daarbij is om de solidariteitsbijdrage HWBP 2014 en verder af te schrijven in 5 jaar. In het Meerjareninvesteringsplan 2014-2018 was hier reeds rekening mee gehouden, maar de waarderingsgrondslagen moesten hiervoor ook worden gewijzigd. Met dit besluit conformeert Wetterskip Fryslân zich aan de voorkeur van de Unie van Waterschappen.

De investeringen over 2013 en 2012 worden voorts afgeschreven volgens de eerder hiervoor vastgestelde termijn van 30 jaar. Wetterskip Fryslân hanteert voor het HWBP tot en met 2013 andere uitgangspunten, omdat deze bijdrage qua opzet en karakteristiek afwijkt van de HWBP-bijdrage vanaf 2014 en verder. Wij adviseren om vanuit het oogpunt van consistentie te besluiten om de investeringen inzake het HWBP over 2013 en eerdere jaren ook volgens deze kortere termijn af te schrijven.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Bevindingen

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013 en vervangt de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt). De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 228.599 niet te boven gaan. Daarnaast dienen waterschappen de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Naleving van de WNT door Wetterskip Fryslân

In 2013 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen. Op grond van de wet geldt voor waterschappen dat alleen de secretaris-directeur wordt aangemerkt als topfunctionaris. De WNT is in 2014 door Wetterskip Fryslân nageleefd.

Openbaarmaking honorarium extern personeel voor 2013 niet verplicht

In een brief van minister Plasterk van 27 februari jl. wordt mede ingegaan op de publicatieverplichting voor niet-topfunctionarissen die gedurende zes maanden in een periode van achttien maanden anders dan op grond van een aanstelling of arbeidsovereenkomst een functie vervullen (lees: externe niet-topfunctionarissen). De minister constateert problemen in de uitvoering van de publicatieverplichting voor deze groep externe niet-topfunctionarissen. Vervolgens heeft de minister hieromtrent het volgende kenbaar gemaakt:

'Nu is gebleken dat de uitvoering van deze openbaarmakingsplicht over het verslagjaar 2013 niet of beperkt mogelijk is, zal geen toezicht op de naleving van deze verplichting worden uitgeoefend en zal evenmin handhavend worden opgetreden bij niet-naleving van die bepaling ten aanzien van deze groep interim niet-topfunctionarissen. Accountants hoeven op dit onderdeel van de financiële verslagen ook geen controle uit te voeren (niet op volledigheid en niet op juistheid). Deze beleidsregel geldt voor het verslagjaar 2013 en voorts tot het tijdstip dat de wetgever een voorziening heeft getroffen.'

Op grond van het bovenstaande heeft het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân besloten om voor de jaarverslaggeving over het jaar 2013 geen rekening te houden met de publicatie van externe niet-topfunctionarissen. In 2014 wordt verwacht dat de wetgever zal voorzien in een meer structurele oplossing, door middel van een wetswijziging in de WNT.

Analysje vermogen en resultaat en belangrykste kengetallen

Accountantsverslag 2013
Wetterskip Fryslân

Analyse vermogen en resultaat en belangrijkste kengetallen

Vermogenspositie

Beschrijving

Het BBVW kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via de programmarekening te lopen. Het waterschap mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het resultaat vóór bestemming bedraagt € 124.000 voordelig. Per saldo is tussentijds reeds € 2.987.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijke nog te bestemmen jaarresultaat € 2.863.000 voordelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

Vermogenspositie

In het hierna volgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven (x € 1.000):

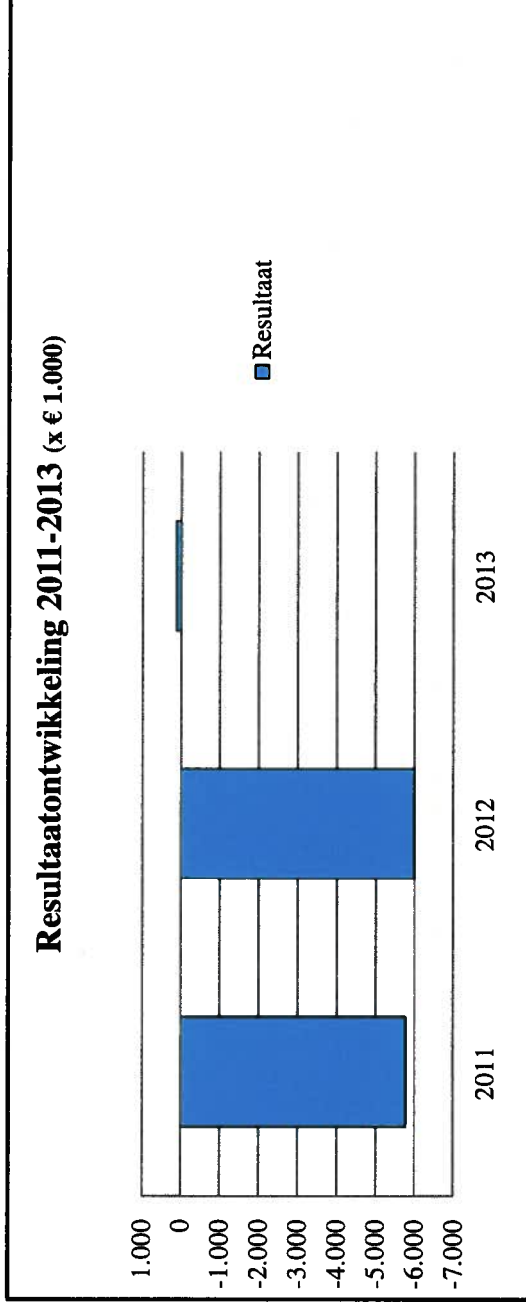
Ontwikkeling eigen vermogen	2013		2012	
Stand van de reserves per 1 januari	36.420		42.420	
Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar	2.987		6.043	
Nog te bestemmen resultaat bij jaarrekening	2.863		43	
Totaal (= resultaat vóór bestemming)	124		- 6.000	
Stand per 31 december	36.544		36.420	

De reserves van uw waterschap zijn in 2013 met een bedrag van € 124.000 toegenomen. Dit komt overeen met het saldo van baten en lasten zoals dat is verantwoord in de programmarekening. De omvang van uw reserves bedraagt ultimo 2013 circa 8,51% van het balanstotaal (2012: 9,08%). In de meest recente nota reserve- en voorzieningenbeleid is uitgegaan van een algemene reserve en risicoreserve van € 5 miljoen. Ultimo 2013 bedraagt het saldo van deze reserves € 9,9 miljoen (2012: € 10 miljoen). In de begroting van Wetterskip Fryslân wordt er op geanticipeerd om een deel van de ruimte in deze algemene reserve aan te wenden, zodat de belastingtarieven minder hoeven te stijgen. Door het tekort over 2013 is de weerstandscapaciteit van uw waterschap derhalve in 2013 afgenomen, maar loopt deze nog wel voor op het wenselijke niveau volgens de nota.

Analyse vermogen en resultaat en belangrijkste kengetallen

Resultaatontwikkeling

Hierna geven wij een overzicht van de ontwikkeling van het resultaat (vóór bestemming) van 2011 tot en met 2013.

De resultaten over 2013 en 2012 zijn mede ontstaan door een aantal incidentele baten en lasten. Voor een meer uitgebreide analyse van het resultaat verwijzen wij naar de toelichting op de programmarekening.

Toenemend risicoprofiel en de noodzaak van versterking van het risicomanagement

In de managementletter is door ons gesignaleerd dat het risicoprofiel van Wetterskip Fryslân toeneemt. Belangrijke risico's die we daarbij voor Wetterskip zien, zijn:

- Toenemende investeringslasten en daarmee een toenemende boekwaarde, waardoor er druk op de exploitatie ontstaat. Daarmee doet zich bestuurlijk ook de vraag voor welke maximale schuldpositie wenselijk wordt geacht.
- Door toenemende investeringen ontstaat ook een toenemende financieringsbehoefte. Er is de afgelopen jaren, mede door een actief treasurybeleid, goedkoop geleend, maar de rente kan harder gaan stijgen dan waar in de begroting mee wordt gerekend.
- Opende taakstellingen, die mogelijk niet haalbaar blijken.

Analyse vermogen en resultaat en belangrijkste kengetallen

Een logische vervolgstap vinden wij dat wordt bekeken hoe deze risico's zich verhouden tot het aanwezige weerstandsvermogen. In 2011 is dat al een keer in beeld gebracht, waarbij toen de conclusie was dat een weerstandsvermogen van € 5 miljoen benodigd was. We kunnen ons gezien de recente ontwikkelingen voorstellen dat dit wordt geactualiseerd. Het Dagelijks Bestuur gaat dit in 2014 ter hand nemen, waarbij eveneens wordt onderzocht hoe door middel van risicomanagement de risico's zo goed mogelijk beheerst kunnen worden.

Verder adviseren wij om de (bijvoorbeeld 10) belangrijkste risico's en de door het DB getroffen beheersmaatregelen hieromtrent terug te laten komen in de tussentijdse rapportages en jaorstukken. In de huidige tussentijdse rapportages en in het jaarverslag komen nu de belangrijkste risico's wel terug. Deze rapportages kunnen wat ons betreft inhoudelijk verbeteren door per risico concreet te maken welke beheersmaatregelen door het DB zijn getroffen om deze af te dekken. Dit is een verbeterpunt voor de jaarrekening 2014.

Overige onderwerpen

Accountantsverslag 2013
Wetterskip Fryslân

Overige onderwerpen

Bevestigingen van het Algemeen Bestuur

In verband met onze controle van de jaarrekening over 2013 hebben wij van het Dagelijks Bestuur een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Deze bevestiging heeft mede betrekking op feiten en omstandigheden die voor de jaarrekening van materieel belang zijn, maar waarvan in redelijkheid niet kan worden verwacht dat hieromtrent andere toereikende controle-informatie voor ons als accountant beschikbaar is. Indien dergelijke zaken van belang zijn voor het inzicht dat een jaarrekening behoort te geven, dan dienen deze juist en volledig in de jaarrekening tot uitdrukking te worden gebracht.

Meningsverschil met management of beperking in de reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het Dagelijks Bestuur geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controle-opdracht door alle betrokkenen van Wetterskip Fryslân de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Overleg met andere accountants

Voor het vaststellen van de volledigheid van de belastingopbrengsten hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de accountant van Helpunt. Wij hebben hiervoor onze werkzaamheden verricht in het kader van de 'Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden 600 (NV COS 600)' die gaan over het gebruikmaken van de werkzaamheden van andere accountants.

Naleving van wet- en regelgeving overige

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Overige onderwerpen

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

Communicatie met verbijzonderde interne controlefunctionaris/-functie

Na de evaluatie van de onafhankelijkheid en competenties van de verbijzonderde interne controle heeft het controleteam de werkzaamheden van deze afdeling beoordeeld en onze controleaanpak dienovereenkomstig aangepast. Dit heeft geresulteerd in het volgende:

- Wij hebben gesteund op de interne controle werkzaamheden die zijn uitgevoerd in het kader van rechtmatigheid.
- Wij hebben de interne controlewerkzaamheden die de verbijzonderde interne controlefunctionaris gedurende het jaar heeft uitgevoerd beoordeeld en hierbij geen bijzonderheden geconstateerd.

Frauderisicoanalyse

Frauderisicoanalyse

Als onderdeel van onze controle en opvolging van communicaties over voorgaand boekjaar hebben wij het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het bestuur daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met het bestuur.

Tijdens deze gesprekken hebben het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en hebben zij voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheersen. Tegelijkertijd stellen wij vast dat het maken en/of periodiek actualiseren van gerichte frauderisicoanalyses geen zichtbaar onderdeel vormt van de interne beheersingsomgeving en dat uit de administratie (notulen, begroting, tussentijdse rapportages, etc.) bijvoorbeeld geen vastleggingen blijken die het belang illustreren dat u hecht aan het vermijden en ontdekken van fraude. Uw organisatie loopt hiermee het risico dat de interne beheersing kwetsbare plekken bevat die onopgemerkt blijven.

Uit de integriteitsparagraaf in de jaarrekening van Wetterskip Fryslân blijkt dat is besloten om in het kader van integriteit een bewustwordingstraject op te starten, om regels en normen beter onder de aandacht te brengen en bespreekbaar te maken.

De huidige economische ontwikkelingen kunnen voor organisaties en hun werknemers leiden tot verhoogde prikkels of gelegenheden tot het doen van of meewerken aan fraude. Gelet op het belang van een risicoanalyse die is toegespitst op de huidige economische ontwikkelingen en een actuele interne beheersing attenderen wij u op het belang van periodieke frauderisicoanalyses als vast onderdeel van het interne controlesysteem dat erop is gericht (fraude)risico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en de interne beheersing daarop toe te spitsen.

Overige onderwerpen

Fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het management van Wetterskip Fryslân, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij een sceptische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2013 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Jaarverslag

Vorig jaar hebben wij over het jaarverslag het volgende opgemerkt: We stellen vast dat de jaarrapportage al met al een omvangrijk document is. Wij zijn van mening dat de omvang van jaarverantwoordingen in het algemeen omgekeerd evenredig is aan de leesbaarheid daarvan. Wij hebben het Dagelijks Bestuur daarom geadviseerd te bekijken of en hoe de jaarrapportage verantwoord verder zou kunnen worden afgeslankt. Voor 2013 constateren we dat analyses korter en bondiger zijn opgenomen. Dit vinden wij een verbetering ten opzichte van 2012.

Cybersecurity

Algemene aanbeveling inzake cyberveiligheid

Het belang van cyberveiligheid is de laatste jaren fors toegenomen, als gevolg van de grotere afhankelijkheid van informatietechnologie en internet. Daarnaast heeft zich een verschuiving voorgedaan van informatiebeveiliging naar cyberveiligheid. De traditionele aanpak van informatiebeveiliging was vooral gericht op interne controles om de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van gegevens veilig te stellen. Hoewel deze controles van groot belang blijven, bestrijkt cyberveiligheid een bredere waaier van interne en externe factoren.

Als zodanig dienen het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur zich er in toenemende mate van te vergewissen dat managers in alle geledingen van de organisatie zich bewust zijn van de risico's die de digitale technologie met zich meebrengt voor de strategie en de organisatieactiviteiten en dat zij de juiste maatregelen treffen om deze risico's te beheersen. Rapportages aan het bestuur dienen in toenemende mate te gaan over de lessen die worden getrokken uit specifieke IT-gerelateerde incidenten en zogenaamde near-misses en het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur dienen vast te stellen welke inbreuk op de veiligheid de organisatie bereid is te tolereren.

Overige onderwerpen

Daarnaast dient op bestuurlijk niveau te worden verzekerd dat er sprake is van een voldoende mate van verantwoordelijkheid en verantwoordingsplicht ter ondersteuning van de daadwerkelijke prioritering van informatieactiva en een juiste besluitvorming over het gebruik en de bescherming van informatie. Bestuurders kunnen hierin worden ondersteund met advies door externe adviseurs.

Door Wetterskip Fryslân is eind 2013 een Plan van aanpak Strategisch IB beleid Wetterskip Fryslân opgesteld. Dit plan van aanpak strekt zich uit tot de beveiliging van alle informatie (digitaal en fysiek) die voor Wetterskip Fryslân van belang is, afgebakend door de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen (BIWA).

Bijlagen

Accountantsverslag 2013
Wetterskip Fryslân

Bijlage A1: Niet-gecorrigeerde fouten

Niet-gecorrigeerde fouten

De volgende niet-gecorrigeerde fouten groter dan € 65.000 zijn gedurende onze werkzaamheden vastgesteld:

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode		
Waarderingsgrondslag WF deelnemingen niet akkoord		
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout		
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout		
Waarderingsgrondslag WF deelnemingen niet akkoord		
Het vormen van een voorziening voor verkiezingen is niet toegestaan		
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten		
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)		
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)		
Overige rechtmatigheidsfouten		
Totaal rechtmatigheidsfouten		

Aard van de fouten	Rechtsmatigheid	Getrouwheid
Aard van de onzekerheden	Rechtsmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtsmatigheid betreft tevens getrouwheid		
Onzekerheid rechtsmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid		
(Sub)totaal onzekerheden in de controle getrouwheid		
Extra absolute waarde onzekerheden rechtsmatigheid		
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-staatssteun)		
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)		
Overige onzekerheden inzake rechtsmatigheid		
Totaal onzekerheden in de controle rechtsmatigheid		

Wij hebben van het Dagelijks Bestuur een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het Algemeen Bestuur heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Bijlage B: Onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij Wetterskip Fryslân in 2013 voldoende is gewaarborgd. Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hierna opgenomen.

Aanvullende dienstverlening

Accountantscontrole diverse subsidieprojecten

Beoordeling processen

Fiscale advisering

Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2013

De opdracht die u ons heeft verstrekt

Binnen het kader van de meerjarige overeenkomst tussen uw waterschap en Deloitte Accountants B.V. tot het controleren van uw jaarrekening bevestigen wij formeel elk jaar de onderlinge afspraken met een opdrachtbevestiging. Met de opdrachtbevestiging van 4 oktober 2013 heeft u ons op meer gedetailleerde wijze opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2013. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van Wetterskip Fryslân. In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle.

Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interim-controle en de jaarrekeningcontrole.

Gezamenlijke risicoanalyse als basis

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als waterschap mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw waterschap en maakt deel uit van ons pre-auditgesprek. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt de focus primair op de risico's op afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten.

Interim-controle

Onze risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat de opgeleverde informatie betrouwbaar is, zowel tussentijds als bij de jaarrekening. Omdat deze interne beheersing het gehele jaar goed dient te functioneren, hoeven wij niet met de aanvang van onze controle niet te wachten totdat de jaarrekening gereed is. Onze controle vindt daarom voor een belangrijk deel al in de tweede helft van het boekjaar plaats.

Optioneel: Wij onderzoeken tijdens de interim-controle de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is een managementletter met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing (zie paragraaf Interne beheersing).

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften, of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals opgenomen in het controleprotocol 2013. Ook stellen wij vast of de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals vastgelegd in het controleprotocol 2013.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en een verslag van bevindingen. In het verslag van bevindingen rapporteren wij fouten en onzekerheden die de vastgestelde rapportagetolerantie (€ 65.000) overschrijden en overige bijzonderheden die naar onze mening van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening (zoals governance, financiële positie, ontwikkeling resultaten en de kwaliteit van de interne beheersing).

Scope van de opdracht

Onze controleverklaring is gebaseerd op onze controlewerkzaamheden als accountant van Wetterskip Fryslân.

Bijlage D: Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van Wetterskip Fryslân en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor is opgesteld en bedoeld. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg op ons aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond wordt of in wiens handen het komt.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven, zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie dat het systeem van interne beheersing en de werking daarvan.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a UK Private Company limited by guarantee, and its network of member firms. Neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names of "Deloitte", "Deloitte & Touche", "Deloitte Touche Tohmatsu", or other related names.